

Herinneringen halen mij op

Ik mis zelfs
haar irritante
's morgens vroege
rokershoestje.

Er zijn dingen die onze ogen samen hebben gezien. Die staan op ons beider netvlies. Is er een naam voor die dingen? Misschien niet eens. Retinasouvenirs?

Ze ontstonden onderweg, dat is waar je ze ontdekte. Dingen waar je elkaar op wees. Landschappen, gebouwen. Een auto die je allebei mooi vond. Kijk daar eens. Op weg naar Zeeland, Tsjechië, de Italiaanse Riviëra. Zag je dat? Fluisterend, omdat de kinderen lagen te slapen op de achterbank. Dingen die onze ogen samen hebben opgemerkt. Sommige zie ik zo voor me. IJkpunten langs een weg die je al duizend keer had gereden. Ze zijn er niet meer, die dingen. Ze staan er nog wel, maar ze zijn veranderd. Vanaf het moment dat we ze samen zagen, bestonden ze twee keer. Dubbel. Zowel op hun plek als scherp op ons netvlies. Nu zijn ze weer enkel, teruggebracht in hun oorspronkelijke staat. Als ik ze nu weer zie, zullen ze het alleen met mijn blik moeten doen. Het maakt dat ze zijn gedegradeerd. Hun identiteit van toen is weg, die hebben ze door haar dood ingeleverd. Dingen die onze ogen samen hebben gezien. Ze bestaan niet meer.

'You and me making history. This is us. This is us. This – is – us. This is us.'

Ik droomde dat ze opeens weer terugkwam, mijn vrouw. Het was een heerlijke droom. Hanny, ze was er weer. Zomaar. Ik kreeg geen kans om te vragen hoe dat zat, ik had er ook geen behoefte aan. Ze leefde. En ze snapte geen snars van die coronacrisis. Wat er aan de hand was, de quarantaine, de anderhalve meter afstand, de maatregelen, de beperkingen, de omvang van de ramp – geen moer. Ze was jong in de droom, een jaar of dertig vermoed ik, en ze mankeerde niets meer.

Ik zag een kerngezonde, sprankelende vrouw. Wat was ze mooi. We waren heel gelukkig samen.

We gingen naar een concert van haar gospelkoor. Iedereen moest met de trein. Op een enorm lang en breed perron stonden we allemaal, publiek en koorleden, in een lange cirkelvormige rij te wachten om te kunnen instappen. We namen het hele perron in beslag. Het schemerde. De trein was lang, wel acht wagons. Ik kreeg even te zien hoe vol de trein was, een voorproefje van wat ons te wachten stond. Van de beklemmende drukte, mensen op elkaar gepakt in de gangpaden, niks geen anderhalve meters. Duwen, dringen, irritatie alom. Iedereen droeg een mondkapje. Ik begreep niet dat dit mocht en kon.

Terug op het perron zag ik dat zij onze twee oudste kinderen aan de hand had, de jongste was nog niet geboren. Maar de dochter en de zoon waren volwassen, ze hadden hun huidige leeftijd en toch ook niet. Mijn lieve vrouw zoende me op de mond, ze straalde, legde even haar hoofd met de blonde krullen tegen mijn schouder. De rij bewoog nauwelijks, het instappen schoot niet op. En iedereen die instapte werd door conducteurs naar het voorste deel van het treinstel gecommandeerd, daar was het – zoals ik had gezien – propvol. De andere wagons bleven vooralsnog leeg. Wij stonden achteraan in de rij.

Toen ik wakker werd, voelde ik me verkwikt en zielsgelukkig. Ik keek naast me, naar het lege kussen en ik miste haar niet. Ze was nog bij me.

Gewoon, de vaat. Nietsvermoedend. Muziekje aan. Buiten is het donker, binnen niet echt warm. Ik zal zo de verwarming aandoen, bedenk ik. En dan begint er een nieuw nummer van de cd.

De eerste twee coupletten dringen slechts bescheiden tot me door, ik vang woorden op als ‘all the tears’ en ‘my eyes were drying up forever.’ Maar bij de zin ‘I finished crying in the instant that you left’ knap ik zomaar dwars doormidden. ‘But I can’t remember where or when or how...’

Ik voel dat er een traan over mijn wang loopt.

‘When you touch me like this, and you hold me like that. I just have to admit that it’s all coming back to me’ – vrouwenstemmen

vullen de keuken – ‘it’s all coming back to me now’ – bombast, harde gitaren ontsproren.

Het lijkt wel of het nummer nooit meer stopt, de tijd gaat met me op de loop.

‘But you were history with the slamming of the door’ – een ongenadige ram voor mijn kop, vlammen, roffel op de pauken! – ‘and I made myself so strong again somehow.’ En ik weet dat ik op dit moment alleen in huis ben, heus wel, en toch, ik voel duidelijk dat ik, zij, om me heen...

‘And it’s all coming back to me...’

De burens moeten me haast wel hebben horen janken. Ik heb gebruld. Het verdriet kwam in golven, ze rolden aan en sloegen stuk op de kust van een brok strak en dwars in mijn keel. Jezus, ik dacht dat ik ging vallen. Ik heb met mijn vuisten op het aanrecht geslagen (ik denk op de maat van de drums, maar dat weet ik niet meer zeker), gevloekt, met de woorden mee geschreeuwd. Ontlading, ja. Nodig, ook. Maar wat deed dat even gemeen zeer.

Ik zit aan tafel te werken en leg, ellebogen op het tafelblad, mijn hoofd in mijn handen. Dat doe ik soms. Sluit mijn ogen om ze even rust te geven. En voor een moment hoef ik niets, denk ik nauwelijks na, is alles om mij heen verdwenen. Na een paar tellen echter komt in één klap twee-jaar-en-een-kwartaal ellende binnen. Overspoelt me tot ik in mijn eigen hoofd verzuip. Snel open ik mijn ogen. Ze zijn nog steeds moe. Maar sluiten durf ik ze voorlopig niet meer.

Nooit gedacht dat het me zou overkomen, maar nu toch. Ik mis stukjes. Stukjes, beter gezegd. Bepaalde momenten. Dan heb je alles in kaart gebracht, de hele periode en alle gebeurtenissen en ondergane emoties tot in detail geboekstaafd, en je hebt er gaandeweg zelfs een compleet boek over geschreven. En dan is alles klaar en dan kom je er achter dat er toch hiaatjes zijn. Blanco plekje in de tijd. Gaten in je geheugen – niet ernstig, maar eerlijk gezegd toch tamelijk irritant.

Ik mis het stuk nadat we na afloop van de crematie in het huis van Gonneke en Martijn met familie en vrienden bij elkaar kwamen om samen te proosten op Hanny. Dat kan ik me niet meer voor de geest halen. Ik zie niet dat de mensen afscheid van ons namen en

vertrokken, ons achterblijven als gezin en dat ik uiteindelijk in mijn auto moet zijn gestapt en naar huis gereden. En daar aankwam in mijn lege flat. Hoe dat toen moet hebben gevoeld. Dat.

Ik mis mijn rit van mijn huis naar dat van Ben, om vervolgens samen naar het ziekenhuis in Enschede te rijden, op die zaterdagmorgen van het weekend van haar overlijden. Ik was gebeld door de verpleging dat ik maar beter kon komen, snel, en liefst niet alleen. Dat gesprek hoor ik nog woordelijk in mijn hoofd, dat wel; maar dat ritje naar Bens huis – nee, compleet weg.

De aansluitende rit van zijn huis naar Enschede mis ik trouwens ook. Waar spraken wij over in de auto, Ben en ik. We waren met mijn auto, ik geloof dat hij reed, maar zelfs dat weet ik niet zeker. Er werd gewerkt aan de A35 in die periode, met hier en daar een omleiding kan ik mij nog herinneren. Maar wat werd er tijdens die rit gezegd? Geen idee.

Ik mis de vrijdagavond ervoor, mijn laatste avond alleen thuis terwijl zij nog leefde.

En de avond voor de dag van de uitvaart, die mis ik ook.

Die momenten ben ik kwijt. Gek is dat, hoe grillig selectief het geheugen zich soms gedraagt.

Eergisteravond tegen zevenen. Ik sta op het punt om de deur uit te gaan, om half acht heb ik een vergadering. Ik check nog even gauw mijn *Facebook* en zie tot mijn verrassing dat mijn boek in de nieuwe nieuwsbrief van Boekhandel Broekhuis staat. Geweldig die publiciteit; glunderend ga ik de deur uit.

Onderweg in de auto kan ik maar aan één ding denken. Man, wat voelt dit goed.

En dan zingt Elton John opeens een zinnetje over haar en mij samen en moet ik de auto aan de kant zetten omdat ik niets meer zie. Een regenbuitje aan de binnenkant van mijn autoruit. Breekpunt. En ik begin te snikken.

Want ik kan niet onder woorden brengen (nee lieve mensen, dat lukt me echt niet) hoe fijn ik het vind wat ik met dit boek over haar neer heb mogen zetten. Elk nieuw positief resultaat doet me dat weer beseffen. Tegelijkertijd maakt het me pijnlijk duidelijk wat ik heb geschreven. Heb moeten beschrijven. En hoe definitief dit haar afwe-

zigheid maakt. Zo mooi ook, echter – als eerbetoon. Trots/twijfel. Voldoening/onrust. Het gevoel is nadrukkelijk dubbel.

Maar ik koester, wees niet bang. Ik koester me de kolere.

Met de rug van mijn hand veeg ik mijn ogen droog. Opgelucht stuur ik de auto de weg weer op en vervolg fluitend mijn rit.

Toch is het een vreemde sensatie – om een winkel binnen te lopen en daar geconfronteerd te worden met het gezicht van de twintigjarige versie van je, inmiddels overleden, vrouw. Opvallend en gestapeld. Dan ervaar je een mengeling van overrompeling en trots. Uiteindelijk overheerst de trots, goddank. En het besef dat je dat hebt mógen doen, het schrijven van dat boek.

Vanaf de boekentafel kijkt ze je doordringend aan. Je ziet het gezicht van Joe Biden en dat van Ilja Leonard Pfeijffer. Arnon ligt er, en Abdelkader. En Jeroen van Merwijk, die ik in hoofdstuk 2 van mijn boek nog heb geciteerd.

Het was juli 2018. Zij leefde nog, we wisten net een paar dagen dat ze kanker had. Van hem was het toen nog niet bekend. Nu is het november 2020 en staan onze boeken naast elkaar in de kersverse nieuwsbrief van Boekhandel Broekhuis. *Kanker Voor Beginners* heet het zijne. Raakvlakken te over.

Nee, wij liggen daar lang niet gek, zij en ik.

Het is frisjes in huis. Ik neem een flinke slok van mijn derde wodka jus van de avond. Oeh, die komt lekker binnen. Ik zet mijn glas neer, kijk om me heen en zit opeens in een tent in Drenthe.

De avonden waren koud die vakantie. We hadden een tweedehands bungalowtent gekocht plus alle inventaris die bij een eerste keer kamperen komt kijken, maar dachten dat we het eerst wel zonder kachel zouden redden. Wisten wij veel. Dus als we samen in de voortent zaten te rillen van de kou, staken we een van de gaspitten van het kooktoestel aan en zetten er zo'n oranjebruine bloempot (aardewerk of terracotta of hoe dat ook mag heten) ondersteboven overheen om het hok een beetje warm te krijgen. Een tip van de ervaren kampeers in de vouwwagen naast ons. En we dronken wodka, we werden warm van wodka, veel wodka, tot diep in de nacht.

Dat voel ik nu net zo, de warmte van de wodka trekt op dezelfde manier door mijn koude lijf. Het voelt precies als toen, de sensatie is identiek. De alcoholverwarming verspreidt zich van voorzichtig gloeiende wangen langzaam omlaag, tot mijn ijzige poten ontdooien. Het brengt me terug naar toen, naar haar en mij samen aan een vouwtafel in de voortent op een veld van een camping in hartje Drenthe, op tafel de Yahtzee-scoreformuliertjes en de leren beker met de dobbelstenen. En wodka. Puur.

Ik parkeer mijn auto en mijn telefoon gaat. Het is een klant, ik maak al jaren geregeld illustraties en teksten voor haar. Of ik tijd heb om even te praten, vraagt ze, over een eventuele opdracht. Ik zeg dat ik op het punt sta om drie kleinkinderen van school op te halen, en dat ik vanmiddag dus niet echt ruim in mijn tijd zit. Ze begint te lachen.

‘O ja, vrijdagmiddag, dat had ik kunnen weten.’

Kleinkindervrijdag.

En op dat moment denk ik: natuurlijk, dat is ook zo, dat weet ze – zij leest mij. Lezers van mijn boeken weten mijn dingen.

We spreken af dat we maandag contact hebben. ‘Prettig weekend.’ ‘Jij ook.’

Vanmiddag ben ik enkel opa. Ik doe al mijn eigen stunts.

Ik stap in bed en bedenk me opeens dat ik iets ben vergeten. Heb jij de verwarming nog uitgedaan? wil ik zeggen.

Sorry lieveling, voor wat ik fout heb gedaan. Sorry voor de keren dat ik te veel op je zat te letten. Sorry voor de keren dat ik je onterecht terechtwees. Het spijt me dat ik dan dacht het allemaal beter te weten. Sorry voor de kritiek die je niet verdiende. Nee ik weet het wel, ik deed het misschien niet constant. Maar als ik het deed. Ik kon er wel wat van. Sorry.

Sorry dat ik je soms niet genoeg ruimte gaf. Sorry voor het gemopper en de grote bekken en het chagrijn.

Sorry voor de keren dat ik mijn vader was.

Wij bleven na de film altijd zitten, net zolang tot de aftiteling helemaal was afgelopen. Vroeger. In de bioscoop. Je wist immers nooit of er nog iets van belang in beeld kwam – bloopers of een

verrassende laatste scène. En je kon na afloop op je gemak de lege zaal verlaten, dat was ook mooi meegenomen. Maar het ging ons vooral om de aftiteling, en de afsluitende muziek. Gewoon, dat deden wij. Zij en ik. Altijd gedaan. Thuis trouwens ook, na een film op de bank. Ik ken verder niemand die dat doet.

En nóg heb ik wel eens dat ik, als ik wat later wakker word dan anders en dan de lege huiskamer binnenloop, denk: hé, ze zit niet op haar plek – waar zou ze zijn?

© 2020 Theo Bennes

(This is us, Mark Knopfler 2006)

(It's all coming back to me now, Jim Steinman 1989)